

דף לימוד אבות ובנים - לקראת סיום פרק "תפילת השחר" ל ע"ב

גמרא סוף פרק "תפילת השחר" עם פרוש

שהתפלל אחת חזון: כמה ישה
בין תפלה לתפלה. מי שיש עליו
לחזור ולהתפלל או משום דעשה או
משום מוספין כמה ישה בין א לו:
שתחזון. שחזר דעתו מיושבת
לפרוך דכרו בלשון תחנון: שתחזון.
לשון חילוי והיא היא אלא בלישון
בעלמא פליגי: כחדש מלא. כשהחדש
שעבר מלא ששן ר"ח ב' ימים
הלקי יכול לחזרה למחר דערכין
של מחר ר"ח נמוד יותר מן הראשון:
מכרי טעמא קאמר. שאין מקדשין
אח החדש כלילה:
הדרן עלך תפלת השחר

רש"י
יוחנן "כצבור שני: כמה ישה בין תפלה
לתפלה רב הונא וריח חד אמר 'כדי
שתחזון דעתו עליו וחד אמר כדי שתחזון
דעתו עליו מאן דאמר כדי שתחזון דעתו
ומיד כדי שתחזון דעתו עליו דכתיב "וחזן
משאמר רב ענן אמר רב 'מעה ולא הזכיר של רח ערבית אין מחזירין אותו
לפי שאין בית דין מקדשין את החדש אלא ביום אחד אמימר מסתברא מילתא
דרב בחדש מלא אבל בחדש חסר מחזירין אותו א"ל רב אשי לאמימר מכדי
רב טעמא קאמר "מה לי חסר ומה לי מלא אלא לא שניא:

הדרן עלך תפלת השחר

תרגומון

ור"ח - ורב חזון
חד אמר... וחד אמר... אחד אומר כך ואחר אומר כך (משתמשים בביטוי זה כשאין ידוע מי אמר מה)
מ"ד = מאן דאמר - מי שאמר
ר"ח - ראש חודש
מסתברא מילתא - מסתבר הדבר
מכדי - האם
טעמא - טעם
קאמר - אמר
לא שניא - לא שונה, אין הבדל
הדרן עלך - נחזור עליך
ברש"י - בלישנא בעלמא פליגי - בלשון סתם חולקים.

למד את הגמרא עם פרוש רש"י. העזר בתרגומון. וענה בע"פ על השאלות הבאות.

חלק א: שהייה בין שתי תפילות צמודות

- הגמרא דנה בשהייה (המתנה) בין שתי תפילות עמידה צמודות. באלו מקרים ישנם שתי תפילות עמידה צמודות? (העזר ברש"י ד"ה: "כמה ישה")
א. או
ב. או
ג. האם יש לכם עוד דוגמאות? (רמז: תפילת תשלומין)
- מי הם העונים על שאלת הגמרא: "כמה ישה?"
- באיזה מצב הגמרא משתמשת במונח "חד אמר... וחד אמר..."
- חד אמר כדי... הביטוי לקוח מהפסוק: (צטט) ומקור הפסוק: _____
- וחד אמר כדי... הביטוי לקוח מהפסוק: (צטט) ומקור הפסוק: _____
- האם יש הבדל בין שני המושגים "תחולל" ו"תחזון"? עיין רש"י ד"ה: "שתחולל"

החלק השני: דן בשוכה יעלה ויבוא בתפילת ערבית

- מה הדין אם אדם שכח יעלה ויבוא במנחה או בשחרית?
- מה הדין אם שכח יעלה ויבוא בערבית?
- מדוע יש הבדל על פי דעת רב ענן בשם רב?

בזמן המשנה וחלק מזמן האמוראים, החודש העברי חודש על פי עדים אשר היו מעידים בבית דין על ראיית הירח בתחילת חודש. עד שלא באו עדים לא חידשו את החודש (= לא קבעו את החודש החדש) אלא האריכו (=עיברו) את החודש הקודם. ההלכה אומרת

"ותלמוד תורה כנגד כולם" ... שיהיה לכם לימוד של כיף! בהצלחה © © ©

שלא מחדשים את החודש בלילה אלא רק ביום. ולפי זה אם הגיעו עדים בלילה, מחכים עד הבוקר ולא מחדשים את החודש בלילה. חודש מלא: חודש מעובר שיש בו 30 יום. במצב זה חוגגים את ראש החודש שלאחריו גם ביום ל וגם למחרת ביום א. חודש חסר: חודש שיש בו 29 ימים. במצב זה חוגגים את ראש החודש שלאחריו רק ב- א'.

4. האם חודש סיוון הוא חודש מלא או חסר? _____
5. אממר טעה בהבנת דברי רב. הוא חשב שלא חוזרים כשלא אמר יעלה ויבוא רק ב- _____ אבל ב- _____ הוא חוזר על התפילה אם שכח.
6. מה ההיגיון שבחודש מלא לא יחזור אם שכח יעלה ויבוא? (העזר ברש"י ד"ה: "בחודש מלא") _____
7. רב אשי, חברו של אממר, דוחה את טענתו של אממר ואומר: _____
8. עיין בדברי השולחן ערוך: (סימן תכב סעיף א) "ערבית, שחרית ומנחה מתפלל י"ח ברכות ואומר יעלה ויבא ברצה. ואם לא אמרו בערבית, אין מחזירין אותו, בין שר"ח יום אחד בין שהם ב' ימים, מפני שאין מקדשין את החדש בלילה. אבל אם לא אמרו שחרית ומנחה, מחזירין אותו" מהי ההלכה: כמו רב אשי או כמו אממר? _____

הרחבה והעמקה למתקדמים

1. עיין בתוספות הבא: תוספות ד"ה "כדי שתתחולל דעתו עליו" - ומפרש בירושלמי דהיינו כשילך ארבע אמות:
 - א. כמה זמן זה כדי שתתחולל? _____
 - ב. כמה מטרים הם 4 אמות? (לפי חלק מהפוסקים אמה היא כחצי מטר) _____
 - ג. עשה ניסוי ובדוק כמה שניות לוקח ללכת ארבע אמות? השווה את התוצאה שלך עם תוצאת חבריך. _____
2. עיין בתוספות הבא: תוספות כו ע"א ד"ה: "טעה" ... ועוד קשה דאמר: "טעה ולא התפלל יעלה ויבוא בלילה אין מחזירין אותו משום דאין מקדשין את החדש בלילה", ולמה ליה האי טעמא? תיפוק ליה (=שיסביר) ד"תפילת ערבית רשות"? וי"ל (ויש לומר) הא דאמרינן ד"תפלת ערבית רשות", היינו לגבי מצווה אחרת והיא עוברת, דאז אמרינן תדחה תפלת ערבית מפניה, אבל לחנם אין לו לבטלה...
 - א. מה קושיית התוספות? _____
 - ב. מה כוונת "מצווה עוברת"? תן דוגמא. _____
 - ג. לפי התוספות, האם מותר סתם כך לא להתפלל ערבית? _____
 - ד. מתי מותר לא להתפלל ערבית? _____

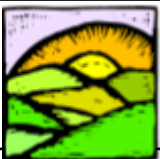
חידות לגומרים

- מצא את הביטוי הלקוח מהגמרא שלמדנו הערב: (התחל מהאות המודגשת לכל הכיוונים. לא באלכסון)

ל	א	ל	א	☺
א	מ	י	ש	נ
א	ל	ל	ה	א
☺	מ	ו	מ	☺
ל	ה	ר	☺	☺
י	ח	ס	☺	☺

מה יצא? _____

חידת ציורים

	ה		בלי		0+		0+
פתרון: _____							